

Ἡ Νηστεία τῶν Χριστουγέννων

α) Κανονικὴ Τάξις

β) Νηστειοδρόμιον

Α΄. Κανονικὴ Τάξις

1. Ἡ περίοδος τῆς Νηστείας τῶν Χριστουγέννων ἀρχίζει τὴν 15ην Νοεμβρίου (τὴν ἐπομένη τῆς Ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Φιλίππου, 14ην Νοεμβρίου), καὶ λήγει τὴν 24ην Δεκεμβρίου¹.
2. Κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴν Δευτέρα, Τετάρτη καὶ Παρασκευὴ τηρεῖται νηστεία (ἀνέλαιος τροφή), τὶς δὲ ἄλλες ἡμέρες γίνεται κατάλυσις ἰχθύος².
3. Ἐκ Παραδόσεως, κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴν ἀρχίζει ἡ κατάλυσις ἰχθύος ἀπὸ τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου (21ην Νοεμβρίου)³ καὶ λήγει τοῦ Ἁγίου Σπυριδῶνος (12ην Δεκεμβρίου).
4. Τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων (24ην Δεκεμβρίου) τηρεῖται ξηροφαγία, ἐκτὸς ἐὰν ἡ παραμονὴ συμπέσῃ Σάββατο ἢ Κυριακῇ, ὅποτε γίνεται κατάλυσις ἐλαίου, οἴνου καὶ θαλασσινῶν, ἐκτὸς ἰχθύος⁴.
5. Τὴν ἡμέρα τῆς Ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων γίνεται κατάλυσις εἰς πάντα, ὅποιαδήποτε ἡμέρα καὶ ἂν τύχη⁵.
6. Ὑπάρχει παράλληλος Παράδοσις, μαρτυρουμένη, ὅτι ἡ κατάλυσις ἰχθύος ἐκτείνεται καὶ μέχρι τῆς μνήμης τοῦ Ἁγίου Προφήτου Δανιὴλ καὶ τῶν Τριῶν Παίδων (17ην Δεκεμβρίου), ἐφ' ὅσον κατὰ τὴν ἀρχαία τάξις ἡ Νηστεία τῶν Χριστουγέννων διαρκοῦσε μόνον ἑπτὰ ἡμέρες (18-24 Δεκεμβρίου)⁶.
7. Ἐπίσης, ὑφίσταται παράλληλος Παράδοσις, ἀρκούντως μαρτυρουμένη, ὅτι κατάλυσις ἰχθύος γίνεται μόνον Σάββατο καὶ Κυριακῇ, ἡ ὁποία ἀρχικῶς ἐφαρμοζόταν ὡς αὐστηροτέρα τάξις Μοναχικῶν Τυπικῶν καὶ πάλιν ὅμως ὄχι καθολικῶς⁷.
8. Οἱ δύο ἀνωτέρω περιπτώσεις παραλλήλων πράξεων ὑπῆρχαν πάντοτε στὴν ζωὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐπαφίετο δὲ – «ἐξ ἀγράφου ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως» – στὴν φιλόνητο διάκρισι καὶ τὴν ποιμαντικὴ εὐθύνη τῶν πνευματικῶν Πατέρων νὰ ἐξοικονομήσουν τὰ εὐσεβῆ τέκνα τους ἐπὶ τὸ αὐστηρότερον

ἢ τὸ ἐπιεικέστερον, ἀναλόγως τῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν δυνάμεών τους.

9. Στὴν δυνατότητα τῆς διακριτικῆς αὐτῆς εὐχέρειας ἀναφέρεται τόσον ὁ Ἅγιος Ἰωάννης Δαμασκηνός, ὅταν τονίζει ρητῶς, ὅτι στὰ ζητήματα νηστείας «πειθαρχεῖν μᾶλλον τοῖς τὴν προεδρίαν καὶ τὴν οἰκονομίαν τοῦ λόγου πεπιστευμένοις»⁸, ὅσον καὶ ἡ συνελθοῦσα Ἐνδημοῦσα Σύνοδος ἐπὶ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Λουκᾶ Χρυσοβέργη (ΙΒ΄ αἰ.), ἡ ὁποία θεσμοθέτησε τὴν Νηστεία τῶν Χριστουγέννων (καὶ τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου) καὶ παρέσχε εὐρυτάτη κανονικὴ ἐξουσιοδότησι στοὺς κατὰ τόπους Ἐπισκόπους γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας, ὅταν παρίστατο ἀνάγκη: «εἰ δὲ καταλῦσαι διὰ σωματικὴν ἀσθένειαν ἀναγκαζόμεθα, ἐκ προτροπῆς ἐπισκοπικῆς αἰ δηλωθεῖσαι ἡμέραι τῶν νηστειῶν στενοχωρηθῆσονται (συντομευθῆσονται)· ὅτι καὶ τοῦτο δέδοκται ἐξ ἀγράφου ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως»⁹.
10. Ἐὰν ὁ Ἀρχιερεὺς δὲν ἔχη προξαγγεῖλει δημοσίως στὴν Δικαιοδοσία του, ἢ ὁ Ἐφημέριος στὴν Ἐνορία του, τὴν τηρητέα τάξιν νηστείας κατὰ τὴν περίοδο τῆς Ἁγίας Τεσσαρακοστῆς τῶν Χριστουγέννων, ὅσον ἀφορᾷ εἰδικῶς γιὰ τὴν κατάλυσι ἢ μὴ ἰχθύος ἀπὸ ὅλους τὴν Τρίτη καὶ Πέμπτη, μέχρι τῆς 17ης Δεκεμβρίου, οἱ εὐσεβεῖς ὀφείλουν νὰ συμβουλευθοῦν σχετικῶς τὸν πνευματικὸ τους Πατέρα καὶ μὲ ἐμπιστοσύνη νὰ ἐφαρμόσουν τὴν ἐντολή του, ὅπως προστάσσουν οἱ Ἅγιοι: «χωρὶς Ἐπισκόπου μηδὲν ποιεῖτε»¹⁰, «ἄνευ τοῦ Ἐπισκόπου μηδὲν πράσσετε»¹¹.

+21.11.1997, Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου

1. Βλ. α) Ἁγίου Ἀναστασίου Ἀντιοχείας, PG τ. 89, στλ. 1389-1398/Ρ.Π.Σ.Κ. τ. Δ΄, σελ. 580-584·
β) Ὁσίου Θεοδώρου Στουδίτου, PG τ. 99, στλ. 1693-1696·
γ) Νίκωνος Μοναχοῦ, PG τ. 127, στλ. 525D-528A/Ρ.Π.Σ.Κ. τ. Δ΄, σελ. 591·
δ) «Τόμος Ἐνώσεως» (920), Ρ.Π.Σ.Κ. τ. Ε΄, σελ. 8/ΣΜΠΣ τ. Β΄, σελ. 977α·
ε) Θεοδώρου Βαλσαμῶνος Πατριάρχου Ἀντιοχείας, PG τ. 138, στλ. 941AD, στλ. 1001AC, στλ. 1335-1360/Ρ.Π.Σ.Κ. τ. Δ΄, σελ. 419-421, σελ. 488, σελ. 565-579·
ς) Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Ἱερὸν Πηδάλιον, σελ. 93-94 (Σχόλια εἰς τὸν ἘΘ΄ Ἀποστολικόν), σελ. 387 ἐ. (Σχόλια εἰς τὸν Γ΄ Νεοκαισαρείας), σελ. 728 (Σχόλιον εἰς τὸν ΙΘ΄ Ἁγίου Νικηφόρου Ὁμολογητοῦ)·
ζ) Πέτρου Μογίλα Μητροπολίτου Κιέβου, «Ὁρθόδοξος Ὁμολογία», Μέρος Α΄, Ἑρώτησις/ Ἀπόκρισις πη΄, Ἱ. Καρμίρη, Δ.Σ.Μ. τ. Β΄, σελ. 632.
2. Ὁσίου Θεοδώρου Στουδίτου, PG τ. 99, στλ. 1696D.
3. Ὁσίου Θεοδώρου Στουδίτου, PG τ. 99, στλ. 1696C, 1700C.
4. Ὁσίου Θεοδώρου Στουδίτου, PG τ. 99, στλ. 1697A· Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Ἱερὸν Πηδάλιον, σελ. 92, ὑπόσημ. 2.
5. Ὁσίου Θεοδώρου Στουδίτου, PG τ. 99, στλ. 1697A.
6. Θεοδώρου Βαλσαμῶνος Πατριάρχου Ἀντιοχείας, PG τ. 138, στλ. 941C, στλ. 1001B, στλ. 1357C/Ρ.Π.Σ.Κ. τ. Δ΄, σελ. 420, σελ. 488, σελ. 579.
7. Νικολάου Κωνσταντινουπόλεως, PG τ. 111, στλ. 401B· Ὁσίου Μελετίου Ὁμολογητοῦ, «Ἀλφαβηταλάβητος», Βαθμὶς λζ΄, Περὶ διαίτησ ὀλικῆς (ἐκδ. Σπυριδωνος Λαυριώτου Μοναχοῦ, σελ. 142)· Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Ἱερὸν Πηδάλιον, σελ. 95, ὑποσ. 1 καὶ σελ. 728.
8. Ἁγίου Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, PG τ. 95, στλ. 68AB.
9. Θεοδώρου Βαλσαμῶνος Πατριάρχου Ἀντιοχείας, PG τ. 138, στλ. 941BC/Ρ.Π.Σ.Κ. τ. Δ΄, σελ. 420.
10. Ἁγίου Ἰγνατίου Θεοφόρου, PG τ. 5, στλ. 704A.
11. Ἁγίου Ἰγνατίου Θεοφόρου, PG, τ. 5, στλ. 668B.

Διεκρίσεις

• Ὁ ἀναφερόμενος στὴν παραπομπὴ 6 Νικόλαος Κωνσταντινουπόλεως, εἶναι ὁ Νικόλαος Γ΄ ὁ Γραμματικὸς (1084-1111) καὶ δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μὲ τοὺς ἐπίσης Πατριάρχας Κωνσταντινουπόλεως Νικόλαον Α΄ τὸν Μυστικὸν (Ἅγιον, 16ῃ Μαΐου) καὶ Νικόλαον Β΄ τὸν Χρυσοβέργην (Ἅγιον, 16ῃ Δεκεμβρίου), ἀκμασάντων ἀμφοτέρων τὸν Ι΄ αἰ.

Β.΄ Νηστειοδρόμιον Ἁγίας Τεσσαρακοστῆς Χριστουγέννων

Σημειοῦται τὸ εἶδος τῆς τηρητέας νηστείας ἢ καταλύσεως, ὅταν οἱ ἀναφερόμενες Ἑορτὲς συμπέσουν Δευτέρα, Τετάρτη καὶ Παρασκευή.

• ΜΗΝ ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ (ΙΑ΄)

14 Ἁγίου Ἀποστόλου Φιλίππου: κατάλυσις ἰχθύος.

15 Ἑναρξίς Νηστείας: Δευτέρα, Τετάρτη καὶ Παρασκευὴ ἀνέλαιος τροφή.

+15-20 Δὲν γίνεται κατάλυσις ἰχθύος.

21 Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου: κατάλυσις ἰχθύος.

+22-12 ΙΒ΄. Τάξις α΄: κατάλυσις ἰχθύος μόνον Σάββατο καὶ Κυριακή.

+22-17 ΙΒ΄. Τάξις β΄: κατάλυσις ἰχθύος Τρίτη, Πέμπτη, Σάββατο καὶ Κυριακή.

25 Ἁγίας Αἰκατερίνης Μεγαλομάρτυρος: κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου.

30 Ἁγίου Ἀνδρέου Ἀποστόλου Πρωτοκλήτου: κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου.

• ΜΗΝ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ (ΙΒ΄)

4 Ἁγίας Βαρβάρας καὶ Ὁσίου Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ: κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου.

5 Ὁσίου Σάββα Ἁγιασμένου: κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου.

6 Ἁγίου Νικολάου Θαυματουργοῦ: κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου.

7 Ἁγίας Ἄννης Σύλληψις: κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου.

12 Ἁγίου Σπυρίδωνος Τριμυθοῦντος: κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου.

+13-24. Τάξις α΄: δὲν γίνεται κατάλυσις ἰχθύος.

15 Ἁγίου Ἐλευθερίου Ἱερομάρτυρος: κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου.

17 Ἁγίου Δανιὴλ Προφήτου καὶ Ἁγίου Διονυσίου Ζακύνθου: κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου.

+18-24. Τάξις β΄: δὲν γίνεται κατάλυσις ἰχθύος.

20 Ἁγίου Ἰγνατίου Θεοφόρου: κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου.

24 Παραμονὴ Χριστουγέννων: ξηροφαγία.

Ἐὰν συμπέση Σάββατο ἢ Κυριακή: κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου.

25 +Γέννησις τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ: κατάλυσις εἰς πάντα.

